

**Jaarverslag
Muskus- en Beverrattenbeheer
Gemeenschappelijke Regeling Brabant
2025**

Datum: Maart 2026
Registratienummer:
Zaaknr:

Inleiding

Dit verslag geeft een overzicht van de resultaten en bijzonderheden in 2025 op het gebied van het beheer van muskus- en beverratten binnen de Gemeenschappelijke Regeling (GR) van de Brabantse waterschappen De Dommel, Aa & Maas en Brabantse Delta. Het natte najaar van 2023 en vrijwel het gehele jaar 2024, gekenmerkt door langdurig hoge waterstanden, heeft bijgedragen aan het relatief hogere aantal vangsten in 2025 ten opzichte van eerdere jaren. Tegelijkertijd kan worden gesteld dat de vangstcijfers van de voorgaande jaren mogelijk een vertekend beeld gaven, juist door diezelfde hoge waterstanden, die de vangbaarheid van muskus- en beverratten beïnvloedden. Het droge afgelopen jaar heeft daarentegen, met name op vrij afwaterende beken, juist geleid tot hogere vangsten. De muskusratten waren namelijk door het lage water geconcentreerd op een kleiner oppervlakte. Lage waterstanden maakten locaties bereikbaar die normaal moeilijk of nauwelijks toegankelijk zijn, wat de effectiviteit van de bestrijding op die plaatsen heeft vergroot.

Wet- en regelgeving

Ons dagelijkse werk maakt deel uit van een provinciale opdracht en valt onder de Omgevingswet en de Gedragscode Waterschappen (2025). Vanuit deze kaders zijn het Ecologisch Werkprotocol Muskus- en Beverrattenbestrijding en de nota Dierenwelzijn Brabantse Delta (29 maart 2022) afgeleid. Voor de nota Dierenwelzijn geldt dat de uitvoering van de wettelijke taken van het waterschap altijd leidend is. Deze wettelijke basis vormt daarmee het uitgangspunt voor alle werkzaamheden binnen het muskus- en beverrattenbeheer.

Landelijke Strategie

In 2019 hebben de 21 Nederlandse waterschappen de strategie vastgesteld om *de muskusrat terug te dringen tot aan de landsgrens*. Het doel is om in 2034 binnen een zone van 10 kilometer langs de landsgrenzen de totale populatie in Nederland te reduceren tot ongeveer 500 muskusratten. In de praktijk betekent dit dat er in dit zogenoemde kerngebied geen levensvatbare populaties meer aanwezig zullen zijn.

Landelijke Solidariteitsfinanciering

De instroom van muskusratten vanuit Duitsland en België, evenals via grote inkomende wateren zoals de Maas en De Dommel, wordt bestreden binnen een strook van ongeveer 10 kilometer (twee uurhokken van elk 5 km). Deze grensbewaking wordt gefinancierd via de landelijke solidariteitsfinanciering. Deze financiering omvat uiteindelijk een landelijk bedrag van ongeveer 4,5 miljoen euro per jaar. De kostenverdeling bestaat voor 50% uit een bijdrage naar rato van de WOZ-waarde/waterschap en voor 50% uit een gelijke verdeling over alle waterschappen. Sinds 1 januari 2023 wordt 25% van deze financiering toegepast. In 2025 vindt hierover een landelijke evaluatie plaats. Bij ongewijzigde omstandigheden volgt in 2027 de volgende 25% en in 2031 de resterende 50%.

Internationaal

Op Europees niveau komen afspraken over professionele bestrijding van muskus- en beverratten moeizaam op gang.

Muskusratvangsten en -velduren 2025

In 2025 zijn in Brabant in totaal 2.634 muskusratten gevangen waarvan 994 (+76%) in het kerngebied. Dat is een stijging op het totaal van 17,2% ten opzichte van 2024. In 2024 werden er totaal 2.247 muskusratten gevangen waarvan 582 in het kerngebied. De toename hangt samen met het langdurig hoge waterpeil eind 2023 en vrijwel heel 2024 in met name de vrij afwaterende gebieden, waardoor muskusratten minder zichtbaar en kwetsbaar waren. Daarnaast is op het industrieterrein Moerdijk een relatief grote populatie verwijderd, die zich daar ongehinderd had kunnen uitbreiden. Uiteraard zijn hierop adequate maatregelen genomen. Daarnaast speelde het effect van de druk op de populaties in respectievelijk België en Limburg. Dit effect houdt in dat deze "opgejaagde" dieren zich gaan verplaatsen.

Muskusratten en Velduren

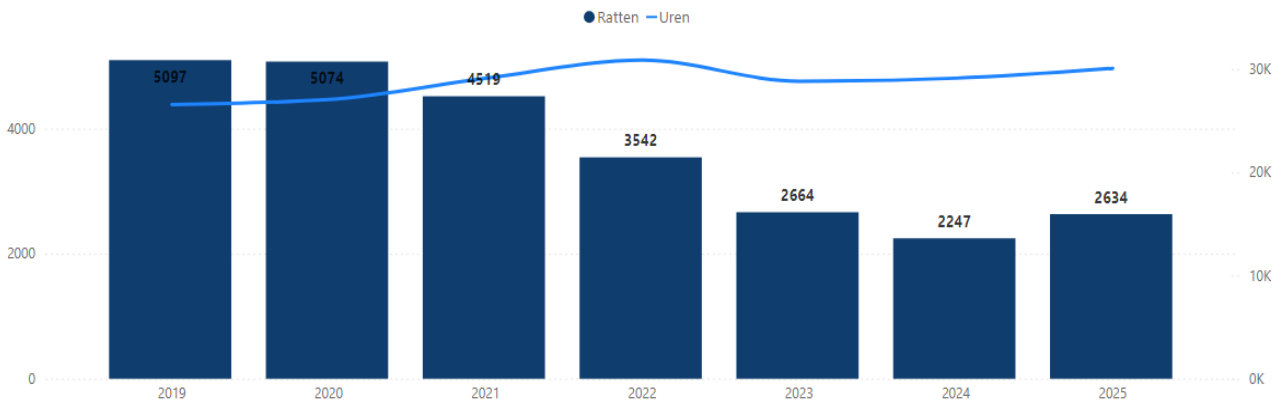

Fig.1 Muskusratvangsten versus velduren 2019-2025 GR Brabant

Kerngebied	2024		2025		%	
	Vangsten	Uren	Vangsten	Uren	Vangsten	Uren
WSBD	113	5078	217	4.679	92%	-8%
WSAM	418	4957	692	5.495	66%	11%
WSDD	33	1204	85	1.423	158%	18%
Totaal	564	11.239	994	11.597	76%	3%

Tabel 1: Vangsten en uren kernzone 2025 vs 2024

Met name de hogere vangsten in het kerngebied in 2025 dwingen tot een nog gerichtere aanpak. We liggen iets boven de koers richting 2034 in het kerngebied in relatie tot de landelijke strategie "Het terugdringen van de muskusrat tot aan de landsgrenzen". Het aantal velduren laat een stabiele ontwikkeling zien. Bij een inzet van 30.000 velduren zitten we in de basis op de landelijke norm en functioneert het team op volle sterkte. In 2025 zijn er namelijk 30.076 velduren gemaakt en dit is volledig overeenkomstig de norm van 30.000 uur/jaar. De landelijke norm is overigens bij een aantal bestrijdingsorganisaties losgelaten en dit negatieve verschil wordt opgeëist door de grootste landelijke bestrijdingsorganisatie omdat deze aantoonbaar achter loopt op de doelstelling. Bestuurlijk wordt hierover in maart 2026 een besluit genomen.

Voor de muskusrat geldt dat in het gebied aan de grote wateren De Maas, De Amer, het Hollands Diep én De Dommel en aan de zuidgrens de Tongelreep en de Dommel veruit de meeste vangsten worden gedaan. Het contact met onze zuiderburen heeft ertoe mede geleid dat de vangsten fors toegenomen zijn aan beide zijden van het grensgebied. Doordat de Belgen de druk verhoogd hebben op de populaties is het aantal vangsten in en om de Tongelreep en De Dommel onder Eindhoven fors toegenomen. De verwachting is dat dit zal stabiliseren en uiteindelijk een daling van de vangsten tot gevolg zal hebben. Een vergelijkbare situatie doet zich voor aan de grens met Limburg.

Muskusratten en Velduren

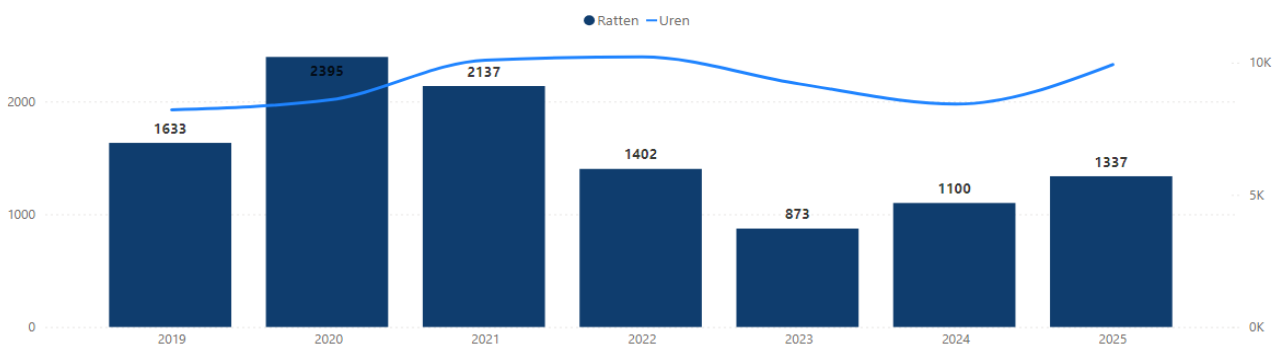

Fig.2 Muskusratvangsten versus velduren 2019-2025 Waterschap Aa en Maas

Muskusratten en Velduren

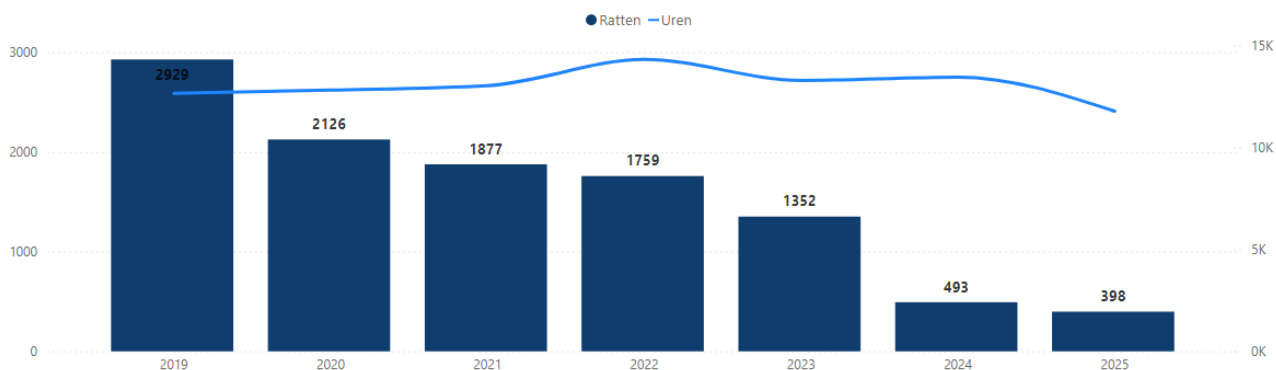

Fig.3 Muskusratvangsten versus velduren 2019-2025 Waterschap Brabantse Delta

Muskusratten en Velduren

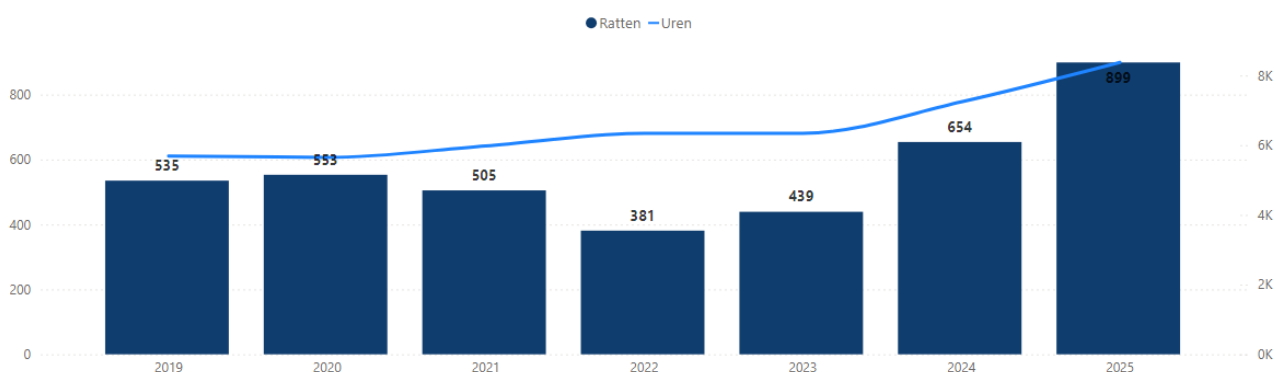

Fig.4 Muskusratvangsten versus velduren 2019-2025 Waterschap De Dommel

Landelijke ontwikkeling muskusratvangsten

Landelijk ligt het aantal vangsten in 2025 op **84.438 (kernzone 63.749; + 36,5%)**, een stijging van **28,3%** ten opzichte van 2024 (65.810) (kernzone 46.671). Deze toename is vrijwel volledig toe te schrijven aan de bestrijdingsorganisatie West- en Midden-Nederland (WMNL). Binnen de landelijke overlegcommissie wordt onderzocht welke aanpak binnen WMNL kan bijdragen aan het bereiken van een omslagpunt. WMNL omvat grotendeels kerngebied.

Beverratvangsten en -velduren 2025

In totaal zijn er in 2025 52 beverratten in Brabant gevangen. Het totaal aantal beverratvangsten ligt daarmee 27 vangsten lager dan in 2024. Het totaal aantal velduren laat een lichte daling zien van 838 in 2024 naar 801 in 2025.

De beverrat wordt duidelijk alleen op de grens met Limburg gevangen. Dit toont tegelijkertijd aan dat wanneer de beverrat de bufferzone in Limburg weet te passeren dat deze alsnog kort aan de grens gevangen wordt. De huidige strategie "terugdringen van de muskusrat tot aan de landsgrens" is een afgeleide van de strategie van de beverrat die begin deze eeuw is ingezet. De huidige vangsten illustreren het doel met de muskusrat.

Beverratten en Velduren

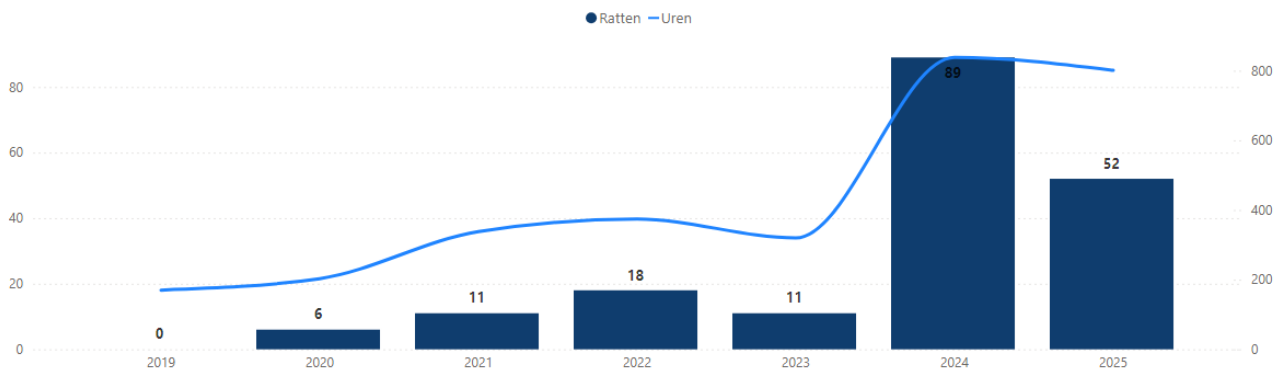

Fig.5 Beverratangsten versus velduren 2019-2025 GR Brabant

Beverratten en Velduren

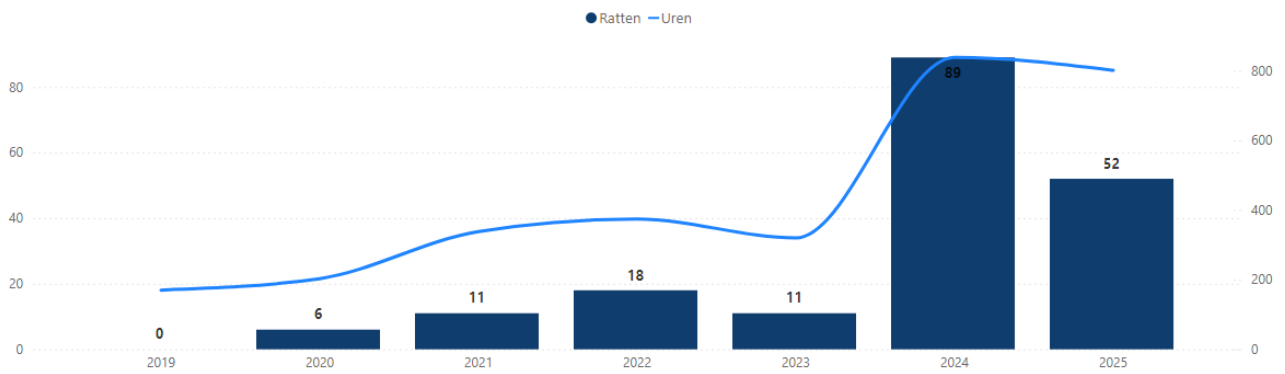

Fig.6 Beverratangsten versus velduren 2019-2025 Waterschap Aa en Maas

Beverratten en Velduren

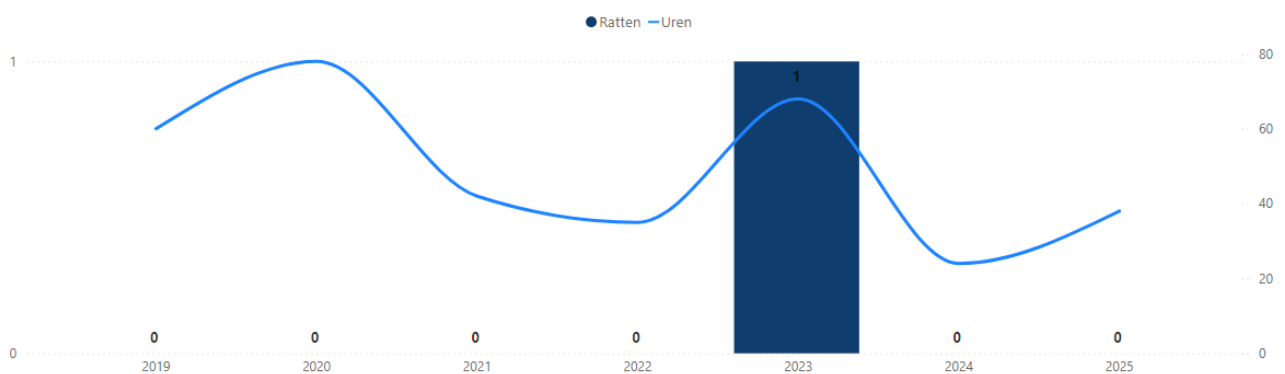

Fig.7 Beverratangsten versus velduren 2019-2025 Waterschap Brabantse Delta

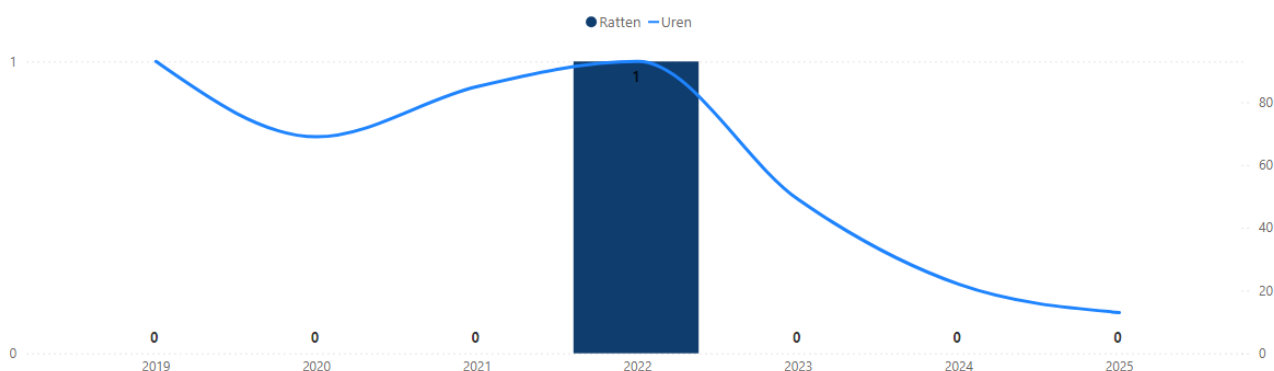

Fig.8 Beverratvangsten versus velduren 2019-2025 Waterschap De Dommel

Landelijke ontwikkeling beverratvangsten

Het landelijke aantal vangsten van beverratten in 2025 is vrijwel gelijk gebleven aan 2024: 1.831 tegenover 1.862. Dit bevestigt dat de huidige strategie effectief is. De intensieve grensbewaking tegen Duitsland blijft jaar in jaar uit duidelijk resultaat opleveren.

Vanuit België is er bovendien geen instroom van beverratten, wat de situatie aan de zuidgrens stabiel houdt.

Bever

Sinds eind 2022 is er één FTE toegevoegd aan het team in verband met de gestage groei van de beverpopulatie in het gebied van de gemeenschappelijke regeling. Deze voltijdse "bever-Fte" wordt gevormd door het totaal aan velduren die door 31 bestrijders worden gemaakt m.b.t. de bever. Gebiedsbeheerders van de drie deelnemende waterschappen weten de bestrijders te vinden voor (preventief) advies en in voorkomend geval voor ondersteuning bij beveraanzigtheid.

Het is van groot belang om te weten dat de muskusrat mee lijkt te liften op het "succes" van de bever. De muskusrat huist en leeft aantoonbaar in de beschermde bewoonde holen en burchten van bevers. Het is wetenschappelijk (nog) niet aangetoond, maar de (landelijke) expertise verwacht dat een muskusrat voortgekomen in een hol of burcht, m.b.t. de voortplanting dezelfde weg gaat. Oftewel, deze gaat ook huizen in een beverhol of -burcht om nakomelingen voort te brengen. De beschermde status van de bever geeft belemmeringen voor de bestrijding van muskusratten. In het kraamseizoen van de bever, van mei tot september, is het binnen een straal van 20 meter van een bewoond(e) hol en/of burcht niet toegestaan om vangmiddelen plaatsen dan alleen wanneer een ecologisch deskundige heeft vastgesteld dat dit geen verstorend effect heeft op de aanwezige bevers. Buiten het kraamseizoen zijn we ook gehouden aan allerlei bepalingen zoals vermeld in het Ecologisch Werkprotocol voor Muskus- en Beverrattenbestrijding.

Bijvangsten

Het is helaas niet te voorkomen dat er soms andere diersoorten dan muskus- of beverratten worden (bij)gevangen. Belangrijk is dat door de bestrijding binnen het kader van wetgeving, alles is en wordt gedaan (zorgplicht) om te voorkomen dat andere diersoorten worden (bij)gevangen op basis van de Werkinstructie Muskus- en Beverratbestrijding van de landelijke gedragscode voor waterschappen. De gerapporteerde bijvangsten zijn dode dieren. Levende vangsten worden teruggezet en niet geregistreerd. Zie bijlage 1 voor een specificatie van de bijvangsten.

Ondersteuning Limburg

Sinds medio 2022 ondersteunt de Teammanager Muskus- en Beverrattenbeheer GR Brabant het waterschap Limburg met het op maat en adequaat maken van de Muskus- en Beverrattenorganisatie. Deze ondersteuning wordt belast tegen werkelijke kosten en komt ten goede aan de gemeenschappelijke regeling. Een sterkere muskus- en beverrattenbeheerorganisatie in Limburg zal uiteindelijk bijdragen aan een lagere instroom vanuit Limburg naar Brabant en omliggende bestrijdingsorganisaties.

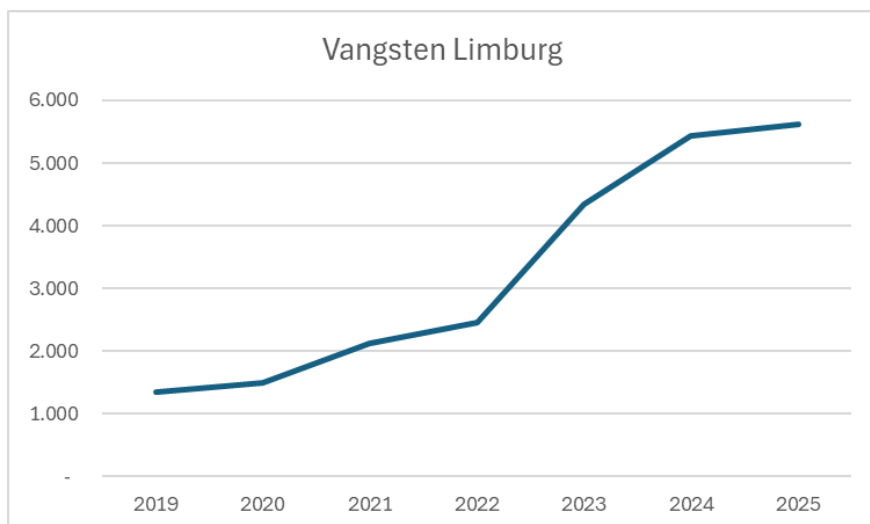

Fig. 8 Vangsten Limburg

Ontwikkelingen

EDNA

In 2024 zijn we begonnen met het uitvoeren van eDNA-metingen (environmental DNA). In gebieden waar al langere tijd geen muskusratten zijn gevangen, zijn watermonsters genomen om vast te stellen of muskusratten hier inderdaad niet meer huizen. Wanneer er geen dna van muskusratten wordt waargenomen, kan het aantal vangmiddelen in betreffend(e) gebied(en) omlaag worden gebracht. Hierdoor kan het aantal velduren in dat gebied worden beperkt en kunnen deze ingezet worden in andere gebieden. Bijkomend effect om niet meer dan noodzakelijke vangmiddelen uit te zetten, is dat daardoor ook het aantal bijvangsten af zal nemen. Wanneer (zwak) positief gemeten wordt dan zal specifiek ingezoomd worden door extra monsternames te nemen. Deze tonen dan een specifiekere zone aan en zo kan gericht bestreden worden. In gebieden waar nog met regelmaat muskusratten gevangen worden c.q. beelden van aanwezigheid zijn, heeft de inzet van eDNA geen toegevoegde waarde.

Bever

In 2026 zal de rol die het team heeft met betrekking tot de bever verder uitgerold worden. Zo is er het landelijk beverzenderproject waaraan meegewerkt gaat worden om het gedrag van de bever bij hoogwatersituaties duidelijker te krijgen. Daarnaast worden steeds de mogelijkheden bekeken hoe en waar we bestrijders kunnen inzetten in ons verantwoordelijkheidsgebied om preventieve inspecties te ondersteunen.

Conclusie

Op basis van de cijfers is de conclusie dat GR Brabant iets buiten koers ligt voor het terugdringen van de muskusrat tot aan de landsgrens in het kerngebied. Het doel voor 2026 is dan ook om weer op de neergaande lijn te komen. De inzet van velduren ligt nagenoeg op het noodzakelijke en landelijk afgesproken niveau tot in elk geval 2029. De relatief kleine stijging in de vangsten is gelukkig goed te verklaren en daarom zien we de toekomst positief tegemoet.

De inzet is erop gericht om de taak uit te voeren met zo min mogelijk bijvangst, dierenleed zoveel mogelijk te beperken, en andere dieren zo min mogelijk te verstoren. In dit kader zijn het Ecologisch Werkprotocol en de nota Dierenwelzijn Brabantse Delta leidend.

De huidige inzet van uren zorgt ervoor dat het aantal muskusratten in het kerngebied geleidelijk naar nul wordt teruggedrongen.

De beverrat mag en kan niet veronachtzaamd worden wat blijkt uit het feit dat er afgelopen jaar meer vangsten gedaan zijn aan de grens met Limburg. De optimalisatieslag die in Limburg wordt gemaakt, zal naar verwachting op relatief korte termijn de instroom van muskus- en beverratten doen verminderen in omliggende gebieden.

Nieuwe technieken, zoals eDNA, zullen bijdragen aan een nog efficiëntere manier van werken.

Ondertussen is er een AI-project opgestart om met allerlei beschikbare data (vangsthistorie, weer, waterstanden, maanstanden, stroming, eDNA en satellietbeelden) te komen tot een constatering op afstand dat erop en in oevers mogelijk muskusratten aanwezig zijn.

Samenvattend kan gesteld worden dat GR Brabant op de goede weg is en dat we niet achterover kunnen en mogen leunen voor wat betreft het realiseren van de doelstellingen van de landelijke strategie.

Bijlage I: Bijvangsten 2025

	2024			Totaal 2024	2025			Totaal 2025	
Dier	WSAM	WSBD	WSDD		WSAM	WSBD	WSDD		%
Bijvangst	170	801	45	1016	289	528	169	986	97%
Bever	1		2	3					0%
Bruine rat	95	293	31	419	160	217	136	513	122%
Zwarte rat					1			1	
Bunzing	6	7	4	17	8	9	9	26	153%
Gestreepte Amerikaanse rivierkreeft	4	9		13					0%
Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft	1	3	1	5		2		2	40%
Rode Amerikaanse rivierkreeft	20	288		308	83	217	1	301	98%
Turkse rivierkreeft	2			2					0%
Steenmarter	1			1		1	1	2	200%
Gewone pad		1		1					0%
Vos		1		1					0%
Woelrat	35	192	7	234	33	71	22	126	54%
Wolhandkrab	5	7		12	4	11		15	125%
Vis	35	157	8	200	29	85	8	122	61%
Aal	3	3		6		5	1	6	100%
Baars	2	5		7					0%
Blankvoorn	2	1		3	7	1		8	267%
Brasem		1		1		2	1	3	300%
Giebel		20		20		1		1	5%
Inheemse meerval					2			2	
Karper		7		7		2		2	29%
Kolblei		1		1					0%
Ruisvoorn		1		1					0%
Snoek	9	43	4	56	15	22	5	42	75%
Voorn	7	13	1	21	1	15		16	76%
Zeelt	12	62	3	77	4	35		39	51%
Zonnebaars						2	1	3	
Vogels	19	127	14	160	37	59	17	113	71%
Aalscholver	13	38	8	59	13	24	6	43	73%
Blauwe reiger		1		1	1	1		2	200%
Canadese gans		1		1					0%
Fuut						1		1	
Grauwe gans						2		2	
Grote zaagbek		4		4		1		1	25%
Meerkoet		7		7	1	3		4	57%
Middelste zaagbek		1		1					
Waterhoen	4	30	2	36	2	12	1	15	42%
Waterral		1		1	2	1	1	4	400%
Wilde eend	2	43	4	49	18	14	9	41	84%
Wintertaling		1		1					0%
Totaal	224	1085	67	1376	355	672	194	1221	89%
Gewenste bijvangst	127	600	32	759	248	449	138	835	110%
Eindtotaal	97	485	35	617	107	223	56	386	63%
Legenda:									
Gewenste bijvangst									
Totale bijvangst									